

«АРХІТЕКТУРА Й ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО КИЇВСЬКОЇ РУСІ ТА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ»

Урок – історичний КВК. Історія України, 7 клас

Ігор КОЛЯДА, професор кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор історичних наук

Мета:

- узагальнити і систематизувати знання учнів про особливості та характерні риси архітектури та образотворчого мистецтва Київської Русі й Галицько-Волинської держави;

- розвивати вміння аналізувати, систематизувати й узагальнювати матеріал про пам'ятки культури, розкривати їх значення в історичному процесі; висловлювати власну думку стосовно даної теми, удосконалювати вміння працювати з картою, таблицею; формувати вміння працювати з підручником і документами, заповнювати хронологічні таблиці, розвивати історичне мислення;

- виховати почуття прекрасного, повагу до історичного минулого України, інтерес до нових знань, до мистецтва, що формує естетичні ідеали молоді людини; шанобливого ставлення до пам'яток архітектури та мистецтв.

Тип уроку: урок застосування знань та формування умінь і навичок.

Вид заняття: урок – історичний КВК.

ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Підготовка до уроку-гри розпочинається за 2-3 тижні.

Варіант оголошення до уроку:

Увага!

1 грудня відбудеться урок-гра історичний КВК. Хто Кмітливий, Веселий, Винахідливий, Креативний, Розумний, Дотепний – **запрошуються на урок з історії України на тему: «Архітектура й образотворче мистецтво Київської Русі та Галицько-Волинської держави».**

На цьому етапі:

Учитель разом з учнями розробляє правила уроку-гри:

- КВК – гра командна, триває 45 хвилин.
- Клас об'єднується у три команди.
- Кожна команда обирає назву, девіз, емблему та капітана.
- Капітан представляє команду на конкурсні капітанів.
- Обираються члени журі, ведучий, уболівальники.
- Журі має оцінити балами виконання командами завдань конкурсів.
- Перемагає та команда, яка набрала найбільшу кількість балів.

Учитель разом з учнями розробляє конкурси уроку-гри:

Урок-гра складається з таких конкурсів:

«Привітання команд»: команди мають представити свої назви, девізи та емблеми.

«Розминка»: команда виконують завдання на знання термінів за дидактичними картками.

«Мандрівник»: команди позначають на контурних картах культурні центри, архітектурні пам'ятки, століття, коли їх збудували.

«Картинна галерея»: команди отримують ілюстрації із запитаннями до них.

«Хроніст»: команда виконують завдання на складання таблиці розвитку із урахуванням подій, дат, століть.

«Домашнє завдання»: доведення або спростування судження про вплив Візантії на розвиток культури.

– Учитель разом з учнями визначає регламент уроку-гри:

Конкурс	Тривалість(хв)
Привітання	5
Розминка	5
Мандрівник	5
Картинна галерея	6
Хроніст	5
«Домашнє завдання»	6
Підведення підсумків	7

• Учитель пропонує учням критерії оцінювання:

Оцінювання виступів команд здійснюється за відповідними критеріями:

- актуальність матеріалів та їх відповідність вікової тематиці. (1б.);
- розкриття теми (1б.);
- художній рівень виконання (1 б.);
- оригінальність постановки (1б.);
- імпровізація (1б.);
- дотепність (1б.);
- кмітливість учасників (1б.);
- авторська та виконавська майстерність (1б.);
- артистизм виконання (1б.);
- гумор (1б.);
- дотримання належних морально-етичних норм (1 б.);
- якість музичного оформлення (1 б.);
- логіка мови, дикція (1б.);

- сценічна культура (1 б.);
- дотримання тематики та встановленої хронології (1 б.).

Учитель, враховуючи інтелектуальні та психологічні характеристики, **розподіляє ролі і розробляє пам'ятки учасникам уроку-гри:**

Пам'ятка журі:

- журі за критеріями оцінювання виставляє командам бали;
- журі підбиває підсумки гри і визначає переможця.

Пам'ятка ведучому:

- проводить урок КВК;
- оголошує конкурси;
- правила їх проведення;
- знайомить команди з критеріями оцінювання конкурсу.

Пам'ятка вболівальникам:

- виготовити плакати на підтримку команд (атрибутику);
- підтримувати учасників.

Пам'ятка командам:

- клас об'єднується у три команди, кожна команда обирає назву, девіз, емблему та капітана;
- капітан представляє команду на конкурсі капітанів;
- кожен конкурс має свої правила, які оголошує ведучий;
- кожен конкурс оцінюється журі, максимум у 5 балів.

Учитель задає домашнє завдання: кожна команда має підготуватися до конкурсу «Домашнє завдання» – аргументами довести або спростувати судження про вплив Візантії на розвиток культури.

ХІД УРОКУ

I. Актуалізація опорних знань та мотивація діяльності учнів.

Ведучий оголошує правила проведення уроку-гри, тему уроку-гри, склад журі та критерії оцінювання, прядок проходження конкурсів.

II. Основна частина уроку-гри.

1. Конкурс «Привітання команд».

Варіанти назв команд, їх девізів та емблем.

2. Конкурс «Термінознавець».

Дидактична картка

1. Головна частина міських фортець за тих часів. (**Городні**).
2. Найстаріша частина міста, фортеця, укріплена стінами, валами й ровами. (**Дитинець**).
3. Будували з напільної сторони дитинця і теж оточували укріпленнями. Ця частина тогочасного міста сягала у великих містах 50–100 гектарів. (**Окольний город, «поділ»**).

4. Поза міськими укріпленнями були передмістя. Їх заселяли ремісники певної спеціальності: кожум'яки селилися біля води, гончарі. (Сторони, або кінці).

5. Князі та бояри мешкали в ..., які складалися з багатьох приміщень і мали два поверхи. (Палаці-хороми).

6. Техніка оздоблення підлоги та стін великими кольоровими шматочками каменю або скла (смальтою), що викладаються на цементну основу. (Мозаїка).

7. Картина, намальована спеціальними фарбами на сирому тиньку. (Фреска).

8. У перекладі з грецької «зображення, образ» – зображення Ісуса Христа, Богоматері, святих, подій Святого Письма. (Ікони).

9. Ілюстрації, якими оздоблювали рукописні книги. (Книжкові мініатюри).

10. Обробка благородних металів – золота, срібла. (Золотарство).

3. Конкурс «Мандрівник».

Відмітити центри, культурні центри, архітектурні пам'ятки Київської Русі та Галицько-Волинської держави, століття, коли їх збудували.

4. Конкурс «Картинна галерея».

Кожна група отримує ілюстрацію із запитаннями до неї (правильна відповідь на запитання – 2 бали). На виконання завдання відводиться 2 хвилини, під час яких звучить фрагмент класичної музики.

Запитання до ілюстрацій:

1. Що саме зображено на ілюстрації?
2. Чому ці споруди мають такі назви?
3. Розповісти коротко про свою ілюстрацію.

Завдання першій команді:

МИХАЙЛІВСЬКИЙ ЗОЛОТОВЕРХИЙ СОБОР

Михайлівський Золотоверхий собор – найвеличніша і найдавніша православна свя-

тиня Києва, яка несе в собі неперевершену духовну цінність, що дає надію і надихає віру українському народу. Перший камінь Михайлівського Золотоверхого собору був закладений князем Святополком Ізяславичем, онуком Ярослава Мудрого, на місці Дмитрівського монастиря в 1108 році і освячений у 1113 році. Зведений собор був присвячений Архангелу Михаїлу – небесному покровителю Києва, і тому він мав особливе значення для всіх киян. Ім'я «Золотоверхий» собору було даровано не просто так – на той час це був найперший у практиці руської кам'яної архітектури собор із золоченим верхом.

Як не сумно – це також був останній храм, прикрашений мозаїками. Через дорожнечу та складність робіт у Київській державі собори мозаїками вже не прикрашали. А мозаїки Михайлівського собору неймовірно обволікали простір всього храму своїм то спалахуючим, то затухаючим мерехтінням. Для порівняння, наприклад, мозаїка Софійського собору має ознаки візантійського стилю, а от Михайлівська мозаїка неповторна й унікальна, оскільки в неї увійшли деякі елементи місцевого монументального мистецтва. Образи тут більш реалістичні і живі, святі апостоли зображені з різними особами та положеннями тіл. Це і відрізняє їх від творів візантійського стилю, хоча різницю досить важко помітити неспеціалісту. Після руйнування Михайлівського собору частина фресок і мозаїки збереглися і нині знаходиться в Софійському соборі.

Завдання другій команді: СОФІЙСЬКИЙ СОБОР

Серед збережених на теренах Східної Європи пам'яток архітектури всесвітньо відомий собор **Святої Софії** у Києві є найдавнішим. Заснована на візантійських традиціях робота майстрів, які зводили цей собор та прикрашали його стіни мозаїками і фресками, своєю досконалістю

та красою і сьогодні вражає кожного, хто переступає поріг Софії Київської.

У стінах цього храму проходили вишкіл і перші покоління київських будівничих та малярів, які навчалися тут не лише маловідомі їм раніше техніки кам'яного будівництва, новим ремеслам і мистецтвам, а й умінню наділяти створені форми новими культурним сенсами, а також передавати набуте знання та досвід своїм наступникам. Це стало запорукою входження східнослов'янського світу до кола носіїв європейської цивілізації, а також дало поштовх до осмислення та цілеспрямованого розвитку власної культурної традиції.

Створювався Софійський собор як центр Київської митрополії і головний храм Руської держави, у ньому інтронізували митрополитів, збирали собори єпископів, затверджували церковні закони, тут князі сідали на Київський престол, тут вони приймали іноземних послів, укладали угоди. При соборі велося літописання, існував скрипторій, була заснована бібліотека. Під склепіннями Софії, можливо, уперше прозвучало «Слово про закон і благодать». У ньому митрополит Іларіон – автор цього видатного церковно-політичного твору – витлумачував нещодавно охрещеним киянам основи християнського світобачення та сенс світової історії, визначивши в ній одне з чільних місць для Руської землі.

5. Конкурс «Хроніст».

Умови: команди біля дошки заповнюють по одній колонці таблиці. Перемагає команда, яка дасть найповнішу відповідь на запитання.

Таблиця розвитку: «Архітектура Київської Русі (XI–XII ст. і XIII ст.)».

III. Підсумковий етап.

Підбиття підсумків уроку:

Учитель, відмічаючи позитивне і негативне, вказує на незнання учнів та, використовуючи таблицю, оцінює освітні досягнення учнів.

Кількість балів	12 бальна шкала
40	12
35	11
30	10
Від 20 до 30	9

IV. Домашнє завдання.

- Опрацювати параграф підручника.
- Підготуйте спіч на тему «Орнта Софії Київської».
- Підготуйте ребуси назв пам'яток архітектури Київської Русі.